

Kmečki upori

KOROŠKA KMEČKA VSTAJA 1478

- po prvem vdoru Turkov na Koroško (1743), se kmetje združijo v zvezo za protiturško zaščito
- marca 1478 se začne velika vstaja v nemški Dravski dolini nad Beljakom, širi se na slovensko Koroško do Podjune
- Namen zveze: sami želijo urejati odnose z vladarjem in braniti deželo brez dragih najemnikov, vzeti hočejo vso sodno oblast plemstvu in odstavljati neustrezne duhovnike
- popolnoma odklanjajo fevdalna bremena
- kmalu je zveza poražena, premaga jo močnejša turška vojska, nato pa jo uničijo še domači fevdalni gospodje

VSESLOVENSKI KMEČKI UPOR 1515

- največji upor na slovenskih tleh
- traja od konca februarja do konca julija 1515
- Vzroki: beneška vojna ohromi trgovino; višanje davkov za vojne potrebe; plemstvo neusmiljeno izterjuje in postavlja vedno nova fevdalna bremena + kuga, lakota in potres + Turki opustošijo Belo Krajino in Dolenjsko
- že 1513 začetki upiranja, nastanejo kmečke zveze na Tolminskem, Kobariškem, na Gorenjskem, Kočevskem, Dolenjskem in Štajerskem, ki postanejo žarišča več hkratnih uporov
- marca 1515: množična zborovanja in obračuni s plemstvom
- uporniki osvajajo gradove in terjajo »staro pravdo«
- upor se širi: na zahodu do Kočevja, Tolmina in Beljaka, na severu do črte Beljak – Labotska dolina – okolica Gradca na vzhodu do okolice Maribora
- trdnjše povezave med upornimi območji niso dosegli
- kmečko vojsko premaga cesarska vojska in deželni oddelki
- kruto maščevanje plemstva
- uvedba novega, **puntarskega davka**

HRVAŠKO SLOVENSKI KMEČKI UPOR 1573

- začne se pozimi 1573 in traja 14 dni
- Vzroki: slabšanje položaja podložnikov v posameznih zemljiških gospodstvih; višanje in uvajanje novih obvez; naraščanje davkov; žaljivo in okrutno ravnanje fevdalnih gospodov; višanje cen; prepovedi kmečkega trgovanja; neupoštevanje upravičenih kmečkih pritožb
- sprva upor zajame Hrvaško Zagorje, širi se čez Sotlo na Štajersko
- do leta 1572 se upirajo le podložniki **Franja Tahy**-ja (posestvi Sused-Stubica v Zagorju in Štatenberg na Štajerskem)
- pridružijo se uporniki iz Radeč in Podsrede ter Krškega
- večje bojne skupine, več voditeljev upora – glavni je **Matija GUBEC**, ki mu pomaga **Ilija Gregorić**
- Cilj: pobiti fevdalne gospode in ustanoviti cesarsko namestništvo v Zagrebu, sami naj bi nato pobirali davke in dajatve, skrbeli za vojno krajino in odstranjevali župnike, izbrisali bi pokrajinske in državne meje.
- hrvaško, štajersko in kranjsko plemstvo jih premaga

- kruto kaznovanje upornikov

DRUGI VSESLOVENSKI KMEČKI UPOR 1635

- več žarišč upora: okolica Vranskega, Laškega, Trbovelj, Gornjega grada do Ojstrice, na Krasu in drugod po Kranjskem
- uporniki zavzamejo okoli 85 gradov in plemiških postojank
- slaba organizacija
- upor zadušijo krajišniki iz vojne krajine

TOLMINSKI UPOR 1713

- žarišče upora je na Tolminskem
- Vzroki: večanje dajatev na trgovino z mesom in vinom, večanje državnih davkov in uvajanje novih
- uporniki osvobodijo zaprte kmete, ki niso hoteli plačati davkov
- večji upor izbruhne kmalu zatem in se razširi čez Kras skoraj do Trsta, delno na Kranjsko in v Brda
- plemstvo upor zaduši s krajišniki in cesarsko vojsko